

MØLLER

Udgivet af „Dansk Møllerforening“.

Protector: HANS KONGELIGE HØJHED PRINSGEMALEN

Nr. 3600

September-Oktober 2010

126. årgang

Teknisk bistand Eftersyn Restaurering

Sneglerup Møllevej 6-10 B · 4571 Grevinge
TLF. 59 31 55 81 · Fax 59 31 54 81 · Mobil 21 60 66 51
www.moellebygger.dk

Vi har arbejdet ved følgende møller:

Allinge Topfers Mühle, Peine • Aulum Mølle • Bregninge Mølle • Brobyværk Vandmølle • Brøndbyvester Mølle • Bundsbæk Vandmølle • Davinde Vindmølle • Dronningmølle • Dybbøl Mølle • Egeby Mølle • Egeskov Mølle • Elstrup Mølle • Eriksholm Vandmølle • Esrum Mølle • Fejø Mølle • Fez Marokko • Frøslev Stubmølle • Fuglevad Vindmølle • Fussingø Vandmølle • Gammelby Mølle • Gedesby Mølle • Grande Mühle • Grubbe Mølle • Gudhjem Mølle • Havnbjerg Mølle • Havnsø Mølle • Havnø Mølle • Herlufille Mølle • Hjerritsdal Vandmølle • Hjerl Hede • Højer Mølle • Højsager Mølle • Hønsinge Mølle • Høring Mølle • Hørsholm Mølle • Høve Mølle • Jels Vindmølle • Jernløse Mølle • Kaleko Vandmølle • Karlstrup Stubmølle • Frilandsmuseet • Kildebrønde Mølle • Kirkemøllen Pedersker • Kisserup Mølle • Koldby Mølle • Kolmar Mühle • Kuremøllen • Lille Mølle • Den 6. Femmøller • Lindau Mühle • Ll. Heddinge Mølle • Lumby Mølle • Lumsås Mølle • Lundbæk Vandmølle • Lyngby Mølle • Maderup Mølle • Maglehoj Mølle • Majbølle Mølle • Mandø Mølle • Myrager Mølle • Måre Mølle • Nordre Mühle, Pelworm • Ny Mølle • Nübbenfeldt Mühle • Nybøl Mølle • Osdorfer Mühle • Pibe Mølle • Ramsløse Mølle • Reitbrooker Mühle • Ribe Ydermølle • Ringsted Vindmølle • Rudkøbing Bymølle • Rutsker Mølle • Rode Vejmølle • Rødkilde Vandmølle • Rørvig Mølle • Sillerup Mølle • Skenkelso Mølle • Skjern Vindmølle • Skovholm Mølle • Skovsgård Mølle • Skovsgårds Mølle Sj. • Slagelse Hagendrup Mølle • Slusegårds Mølle • Snejstrup Mølle • Solrød Mølle • Stenby Mølle • Stokmøllen i Østerklit • Strandvejsmøllen • Stubmøllen i Den gamle by • Stubmøllen i Holbæk • Svanemøllen • Sønderho Mølle • Søstermøllen Funabashi, Japan • Tikøb Mølle • Tipperup Mølle • Trente Mølle • Ubby Mølle • Uggerslev Mølle • Uhre Mølle • Ulbølle Mølle • Ulsted Mølle • Ulstrup Mølle • Valsemøllen, Åkirkeby • Vandmøllen i Den gamle By • Vang Vandmølle • Vejle Vindmølle • Vejstrup Vandmølle • Ventepose Vandmølle • Viby Mølle • Vibæk Mølle • Vindeby Mølle • Vodskov Mølle • Vøllerslev Mølle • Yderby Mølle • Øxnebjerg Mølle • Aabenraa Slotsmølle • Årdsdale Mølle • Åstrup Mølle

Uddannet i møllebyggerfirma grundlagt 1882

Rødkilde Vandmølle modtog i 1997 Europa Nostra Prisen

Møllen er medlemsblad for Dansk Møllerforening og udsendes seks gange om året i midten af månederne: januar, marts, maj, juli, september, november.

Dansk Møllerforening

Protektor: Hans Kongelige Højhed Prinsgemalen

Bestyrelse

Jens Søndergaard (formand),
Knudsvej 14, 4623 LI. Skensved
tlf. 5752 7262
E-mail: jensmsj@mail.dk

Søren Hansen, (næstformand)
Louisevej 5, Lumby, 5270 Odense
tlf. 6595 5847
E-mail: shh.louisevej@hansen.mail.dk

Per Gliese (sekretær),
Næstvedvej 241E, 4100 Ringsted,
tlf. 5761 8722
E-mail: gliese@c.dk

Kirsten Jervelund (kasserer)
Grubbe Mølle, Grubbemøllegården 2, 5600 Faaborg
Tlf. 6261 9108
E-mail: grubbemoelle@gmail.com

Susanne Jervelund
Grubbemøllegården 8A, 5600 Faaborg
tlf. 6264 1819
E-mail: jervelund@gmail.com

Peter Castberg
Tvedevej 10, Tybjerglille 4160 Herlufmagle
tlf. 5634 6677
E-mail: k_pcastberg@hotmail.com

Niels Christoffersen,
Lumsås Mølle, Oddenvej 188, Lumsås,
4500 Nykøbing Sj. Tlf: 5932 1644,
mail: lumbsaas@teliamail.dk

Tidsskriftet "Møllen"

Ansvarshavende Redaktør:

Susanne Jervelund

Redaktionsudvalget:

Per Gliese og Kirsten Jervelund

Abonnement og medlemskab:

Enhver mølleinteressert kan optages som medlem.
Årskontingent 350 kr.
Henvendelse til Kasserer Kirsten Jervelund
Grubbe Mølle, Grubbemøllegården 2, 5600 Faaborg,
Tlf. 6261 9108
E-mail: grubbemoelle@gmail.com
Jyske Bank, 5056 - 123709-5
SE nr.: 32697569

Annoncer:

Henvendelse til redaktionen.
Annoncepriser pr. nummer ekskl. moms:
1/1 side: 800 kr. - 3/4 side: 600 kr.
1/2 side: 475 kr. - 1/4 side: 300 kr.
1/8 side: 200 kr.
+ evt. farvetillæg

Bestilling af ekstra blade.

Medlemmer som ønsker ekstra blade til møllelaugsmedlemmer, f.eks. er prisen for ekstra numre af "Møllen" 200 kr. pr. år.

Tryk: Trundholm Tryk
Oplag: 500

www.danskmøllerforening.dk

Bladets indhold er ikke nødvendigvis udtryk for bestyrelsen/bladets holdning.

Deadline på indsendelse af stof til Møllen er den 20. i måneden forud for udgivelse

Fra redaktionen...

Blad nr. 3600 - også en slags jubilæum!

Med dette blad er Møllen udkommet for 3.600. gang. Så mange gange har en redaktion færdiggjort et blad og spændt sendt tekst og billeder af sted til trykkeri. Ventetiden, mellem afslutningen af det redaktionelle arbejde indtil læserne modtager bladet, går med småsnak om hvordan dette nummer af bladet vil blive modtaget! Heldigvis som oftest positivt og begejstret.

Gennem mere end 125 år har møllere og mølleinteresserede modtaget

bladet, hvor der kunne læses aktuelt nyt om mølleriet. Bladet udkom i de første mange år hver uge, mens det nu blot udkommer 6 gange årligt. Vi håber at det fortsat vil være muligt at udgive og ikke mindst sende et godt mølleblad til læserne. Forude lurer dog flere udfordringer såsom stigende portoudgifter og den om-siggribende digitalisering. Men man kan vist roligt pege på, at med bladets stofområde fortjener det at udkomme i det gammeldags papir-format! Det er en stor fornøjelse at være med til at udgive bladet Møllen. Redaktionen takker for de mange bidrag til bladet som vi løbende modtager og vi håber at læserne fortsat vil støtte op om bladet og Dansk Møllerforenings arbejde.

Indholdsfortegnelse

Fra redaktionen	119
Nørholm Mølle genindviet med maner	120
Vestermølle en ny flot attraktion er indviet	122
Karlebo Mølle 175 år	125
Brøndbyvester Mølle lever og har det godt	127
Selvkroining med vindrose: Vel-signelse eller forbandelse?	129
Møllebevaring i nabolandet Skåne	131
Mortensaften - møllernes højtidsaften	133
Sommermøde for fynske møllere	135
Landsbymølleriet i 1870-erne	136
Møllenoter	141
Dødsfald	142

Nye medlemmer

VI SIGER VELKOMMEN TIL:

Villy Knudsen,
5000 Odense.

Leif Scheuermann Jensen,
4160 Herlufmagle

Nørholm Vandmøllelaug
V/Formand Magne Andersen
6800 Varde

Billederne på for- og bagside:

Forsidefoto:

Grønnestrands Mølle en flot sommerdag med udsigt til vandet i baggrunden.

Foto: Susanne Jervelund

Bagsidefoto:

Nørholm Mølle spejler sig i Varde Å og blev genindviet med maner, med mere end 300 besøgende gæster. Læs mere om genindvielsen inde i bladet.

Foto: Per Gliese

*Broen ved Nørholm Mølle var fyldt med de mange mennesker, der var mødt frem til genindvielsen.
Foto: Per Gliese*

Nørholm Vandmølle – genindviet med maner

Af: Per Gliese

Søndag den 15. august 2010 inviterede Nørholm Vandmøllelaug til genindvielse af den smukt beliggende vandmølle ved Nørholm Gods, der ligger tæt på Varde. Siden 2007 hvor møllelauget omkring møllen blev en

realitet, har en restaurering af møllen været målet. Knap to år er nu gået med en gennemgribende restaurering og søndag den 15. august blev det flotte resultat vist frem for indbudte gæster og lokalbefolkningen.

Og hvilken genindvielse! – selvom møllen har stået stille i ca. 65 år, så er interessen for møllen ikke forsvundet. Der var på starttidspunktet mødt omkring 300 gæster op for at deltage i genindvielsen og festlig-

*Formand for Nørholm Vandmøllelaug Magne Andersen, startede talerækken.
Foto: Per Gliese*

*Godsejer Karl Nielsen Nørholm, takker i sin tale møllebygger Jens Jørgensen, for veludført arbejde med møllens restaurering.
Foto: Per Gliese*

*Borgmester Gylling Haar, klipper den røde snor.
Foto: Magne Andersen*

hederne. Tilkørselsvejen til møllen forbi Nørholm Gods gennem skoven, var fuldstændig fyldt op af parkerede biler og folk på vej til møllen.

Det første syn der mødte de mange besøgende, var en ny port opsat ved den lille sidevej der fører direkte ned til møllen. Porten er lavet af træstammer og møllens navn er brændt ind i den øverste stamme, som er savet halvt igennem. En flot detalje.

Foran indgangen til møllen, var der samlet en del prominente personer som havde bedt om at få ordet inden møllens vandhjul skulle sættes i gang.

Talerækken startede med formanden for møllelauget, Magne Andersen, som bød de mange gæster velkommen og fortalte lidt om møllens historie, det spændende arbejde med restaureringen og samtidig takkede han de mange fonde som har støttet restaureringsprojektet.

Herefter fik godsejer Karl Nielsen ordet. Han redegjorde for forskellige forhold i forbindelse for genopretningen af snoningerne i Varde Å, og gik herefter over til at kalde nogle af de personer frem, som havde gjort en særlig indsats for at få møllen i gang igen. Bl.a. fik møllebygger Jens Jørgensen, Fakse Ladeplads, og hans medhjælper, mange roser

Borgmester Gylling Haar og godsejer Karl Nielsen løftede stemmewærket.

Foto: Magne Andersen

Navneskiltet på den "nye port" ved indgangen til møllen.

Foto: Per Gliese

for deres fine og pertentlige restaurering af møllen, Arkitekt, M.a.a. Steffen M. Søndergaard, for projektering og opmåling, m.fl.

Borgmester Gylling Haar udtrykte i sin tale, stor tilfredshed med møllens færdiggørelse og dens mission i fremtiden, som en stor turistattraktion, sammen med vadehavsprojektet i Ribe området. Nørholm Mølle vil stå som et "Fyrtårn" i dette projekt og vil uden tvivl trække en masse turister til egnen og møllen, udtalte borgmester Gylling Haar.

Efter endnu et par taler, klippede borgmester Gylling Haar den røde snor ind til møllen over, og erklærede hermed Nørholm Mølle for åben. Herefter gik han sammen med godsejer Karl Nielsen op på kværnloftet. Nu kom det store øjeblik hvor de to i fællesskab skulle åbne for vandet til de to nye vandhjul. Efter et par træk i stemmewærkets håndtag, gik de to vandhjul i gang. Det skete til klapsalver fra den store folkemængde som havde taget opstilling på broen foran møllens vandhjul. Med millimeters nøjag-

De lokale folkedansere, var et af dagens "farverige" indslag.

Foto: Per Gliese

tighed, gik de to hjul rundt langs de nye forsyningskanaler, som vandet løber igennem for at sætte hjulene i gang.

Resten af dagen bød på musik, opvisning fra de lokale folkedansere m.m. Solens varme stråler og det skønne vejr, gjorde også sit til at genindvielsen af Nørholm Mølle blev en dag som møllelauget og de mange besøgende sent vil glemme.

En fuldt funktionsdygtig og restaureret vandmølle, er nu tilføjet på danmarkskortet, og ligesom Rødkilde Vandmølle på Fyn fik Europa Nostra Prisen i 1997, for en fornem og gennemført restaurering ved møllebygger John Jensen, så er Nørholm Mølle og dens restaurering, et godt bud på denne pris i år eller i 2011.

Møllelauget holder åben på møllen, søndage i juni-juli og august måneder, og ellers ved forudgående henvendelse til formand Magne Andersen, turistkontoret, eller godsejer Karl Nielsen, Nørholm Gods.

Alt inventar i møllen er intakt. Der er dog i det omfang det var nødvendigt sat nyt træ ind, som det ses på billedet her.

Foto: Per Gliese

Sådan så Vestermølle ud omkring år 1900 før det store dømningsbrud i 1909.

Foto: Vestermølle Møllelaug

Vestermølle ved Skanderborg – en ny flot attraktion er indviet

Af Susanne Jervelund

Der var solskin og fest på kultur- og aktivitetssentret Vestermølle ved Skanderborg Sø fredag den 27. august 2010. Anledningen var at endnu en etape af det mere end 30 millioner store projekt blev indviet.

Proprietærgården Vestermølle ved Skanderborg åbnede som museum og aktivitetssenter efter flere års arbejde. Møllegårdens bygninger fremstår som totalt renoverede bygninger. Det store projekt er realiseret takket være bidrag fra fonde. Samtidig har der gennem de sidste år været lagt virkelig mange frivillige arbejdstimer i at restaurere bygningerne.

I bygningerne er der blandt andet virtuelt museum med fokus på de seneste 500 års historie set fra Vestermølle. Via PC er der adgang til historien om mølleriet på Vestermølle, andelsbevægelsen og dansk landbrug. Ved hjælp af få ”museklik” er det muligt at finde histo-

rier indenfor de tre områder. På en overskuelig måde er det let at finde rundt, idet der udover de tre temaer, er lavet en inddeling i århundrede. Det faglige indhold i det virtuelle museum er produceret af fagkund-

skab på blandt andet Københavns Universitet. Spændende stof for både almindelige besøgende, men også skoleklasser og studerende. Prikken over det hele, er de flotte ”Vestermølle musemåtter”.

Nyt og gammelt mødes. De flotte ”Musemåtter” fra det virtuelle museum på Vestermølle.

Foto: Susanne Jervelund

Snoreklipping blev foretaget af ca. 20 snoreklippere, som hver især havde bidraget på særlig vis til projektet. Snoren var 60 meter lang og gik fra Riddersalen ved søen til møllehuset og her klipper Jørgen Lund Christiansen et stykke.

Foto: Susanne Jervelund

En af de personer der har lagt et stor engagement i projektet er Jørgen Lund- Christiansen, som gennem sit professionelle virke har stort kendskab til den danske andelsbevægelse og dansk landbrug. Derfor er det i høj grad også landbruget, der præger det virtuelle museum. Udstillingen tager udgangspunkt i en af landbrugets store skikkelser, Anders Nielsen, fra Svejstrup Østergaard ved Skanderborg. Han var andelsbevægelsens store igangsætter og skabte Lurpak-smør, lagde grunden til DLG og stiftede Dansk Andels Cementfabrik og Andelsbanken. Desuden samlede han den store skov af mindre og større medlemsejede forretninger i paraplyorganisationen Danske Andelssekskaber, stod bag stiftelsen af Landbrugsraadet, var stifter og redaktør af Andelsbladet, bygherre på Axelborg og sad en overgang i Folketinget.

Vandmøllen på Vestermølle kan med sikkerhed dateres tilbage til 1500- tallet. Dog menes det at der har været vandmølle på stedet tilbage i 1200 – årene.

I 1587 fik Vestermølle bevilling til at levere mel til hoffet på Skanderborg Slot, hvor Frederik II ofte opholdt sig.

I 1940 blev den oprindelige vandhjulsdraft udskiftet med turbinedraft. Det gamle vandhjul kom efter nedtagningen til Skvæt Mølle, som senere brændte og ikke er genopført. Turbinen til Vestermølle blev leveret af De Smithske fra Ålborg og blev placeret i et udvendigt turbinekammer på et fundament af egepæle. Fundament og turbinekammer stod ved renoveringen af Møllehuset ikke til at redde, men det er lykkedes at etablere et nyt vandanlæg omkring den gamle renoverede turbine.

Møllen på Vestermølle har i dag en fungerende kværn. Møllehuset var også forsynet med valse, slibesten og båndsav, som blev drevet via sindrige remtræk. I dag kan der males mel på kværnen og møllelauget har fået fødevaremyndighedernes godkendelse til salg af det producerede mel. Udover at levere kraft til møllen blev der tidligere produceret strøm på gårdens elværk. Det gav lys i stuehuset og hos naboerne, ligesom gårdens malkemaskine også blev drevet af strøm fra turbinen. Det gjaldt om at have rigeligt vand i mølledammen når der skulle males morgen og aften. Men der var også betydeligt mere vand dengang,

Møllersvend Svend Skytte viste møllen i funktion og fortalte om stedet.

Foto: Susanne Jervelund

Den gamle kværn fungerer igen på Vestermølle.

Foto: Susanne Jervelund

Formand for Vestermølle Møllelaug Ulla Lynge Hansen kunne efter receptionen glæde sig over flotte gaver.

Foto: Susanne Jervelund

da vandet ikke skulle deles med et fiskestryg.

Turbinen var rustet helt sammen, men har været totalt adskilt og er nu funktionsdygtig. Det er arkitekt Bent Nielsen fra Ry som har forestået renovering og genindsættelse af turbinen. Undervejs var det nødvendigt at fremstille nye dele som erstatning for de dele som rusten havde ødelagt. Tidligere var turbinen den skjult i betontårnet, men nu er der isat et tykt stykke glas, så de besøgende kan se ind i kammeret og opleve vandkraften dreje turbinen.

Turbinen har brug for 400 liter vand i sekundet og vandføringen i Sønderbækken er kun 25 liter pr. sekund i sommertiden. Da bækkens vand skal deles med en nyanlagt faunapassage, der skal sikre opgangsmulighed for gydende ørreder, er resultatet at driftstiden for vandmøllen med en fuld mølledam er halvdelen time. Beregningen er at turbinen kan få 20 stk. 60W pærer til at lyse eller naturligvis levere kraft til vandmøllens kværn.

Vestermølle har åbent mandag til fredag fra 15- 18, lørdage fra 14- 18 og søndage fra 11- 17. Der er restaurant på stedet som har åbent hver dag fra kl. 10 til ”sidste gæst”.

*En flot spejling i mølledammen ved Vestermøllens stuehus i baggrunden.
Foto: Susanne Jervelund*

TADRE MØLLE

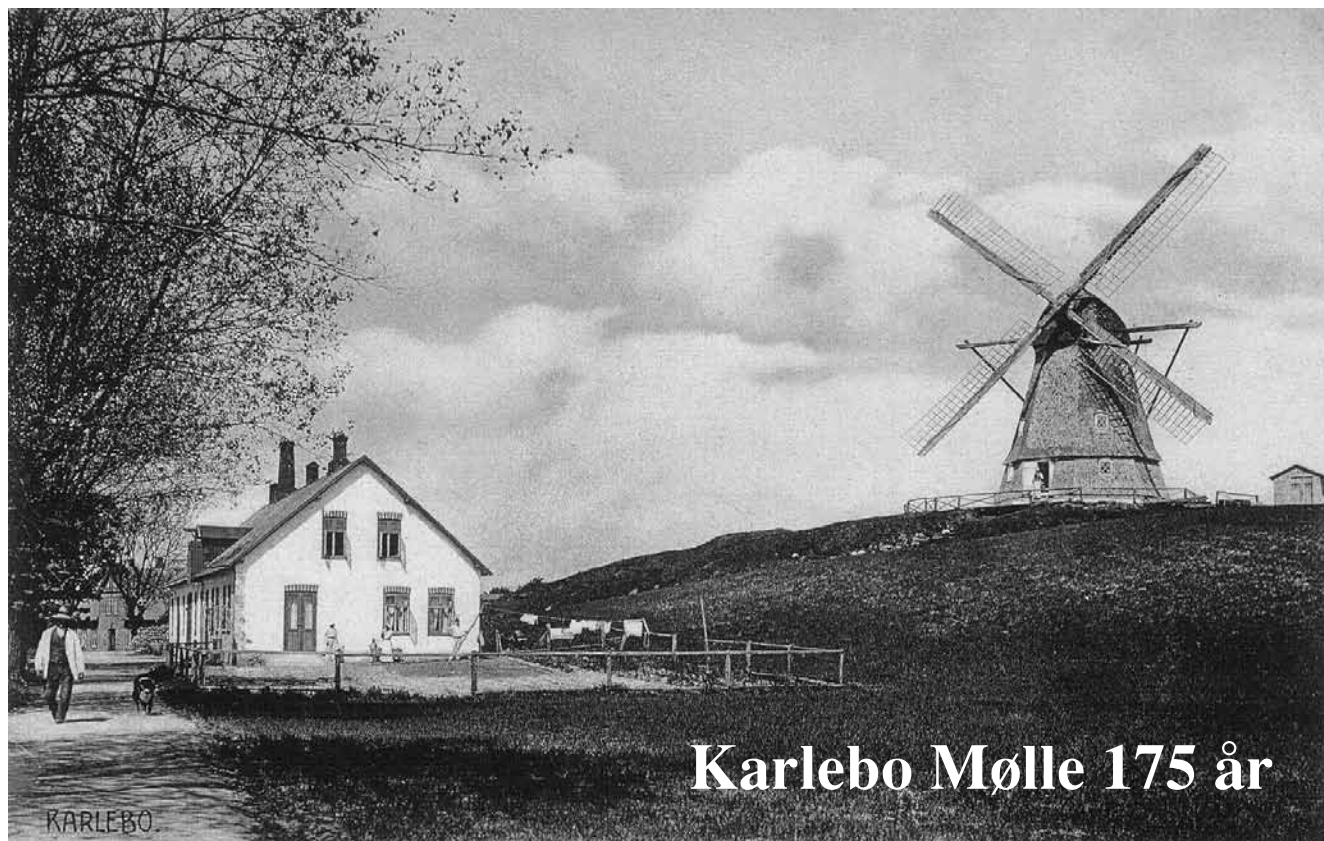
Tadre Mølle drives i dag som 1800-tals møllegårdsmuseum og naturcenter under Roskilde Museum med fokus på Elverdamsdalens spændende kulturmiljøer (masser af møllehistorie, Sjællands største kilder og herregården Aastrup i nærområdet). På møllegården kan man bl.a.

- x se udstillingen "Elverdamsdalen og møllerne" og opleve 1800-tals møllen i funktion
- x nyde lægeplantehaven og kældergården og vandre ad de smukt anlagte trampestier
- x bestille en omvisning med fortælling om dalen og demonstration af vandmøllen
- x bestille undervisning med temaer bl.a. omkring 1800-tals gården og vandenergi
- x overnatte på naturlejrpladsen (større grupper skal forudbestille)
- x forfriske sig med kaffe og kage m.m. i møllecaféen (større grupper skal forudbestille)

Åbningstider 2010: 1.-5. april, påskeåbent. 1/5 - 30/6: Lørdage, søn.- og helligdage
1/7-15/8: Lørdage og søndage. 16/8- 31/10: Lørdage og søndage, samt 18.-22./10 (efterårsferie)
Åbningstider alle dage: 11-16. Entrépriser: 25 kr, unge under 18 år gratis

Læs mere om møllens historie, undervisningstemaer, særarrangementer, aktuelt nyt, priser, mølleforening m.m. på www.roskildemuseum.dk

Tadre Møllevej 23, 4330 Hvalsø. Tlf. : 59194001 / 40356187. tadremoelle@post.tele.dk

Karlebo Mølle 175 år

Karlebo Mølle omkring 1905 – 10. I baggrunden til venstre ses hovedbygningen på den eksisterende møllegård. Den gamle gård brændte i 1906. Det fortæller, at det først var herefter at møllen blev forsynet med vindrose og jalousier på vingerne.

Foto: Per Glieses postkortsamling

Af Jens Erik Christiansen

Gennem nogle år havde Karlebo Mølle sydøst for Hillerød stået lidt ene og forladt på sin bakke. Dens døre blev godt nok åbnet på 'mølledagen', hvor interesserede kunne kigge ind. Men der var ingen form for formidling og næsten ingen foromtale, så besøgstallet var ikke stort.

Sidste efterår blev denne situation drøftet i bestyrelsen for Karlebo Lokalhistoriske Forening (KLF), og vi blev enige om at tilbyde ejeren af møllen, Fredensborg Kommune, at stå for arrangementer i og omkring møllen fra 2010. Et tilbud der vistnok blev modtaget med tilfredshed.

En af de første opgaver bestod i at finde ud af, hvor gammel møllen egentlig er. Nogle steder kan man læse, at den er fra 1835, andre steder at den er fra 1837. Hvis den var bygget i 1835, burde det jo markeres.

En gennemgang af brandtaksationsprotokollen viste, at stubmøllen, der var fra 1723, nedbrændte totalt 24. januar 1835. Den 5. maj samme år blev *"En Hollandsk Veirmølle under Bygning..."* takseret. Der nævnes ikke noget om inventar i møllen. At den ufærdige mølle blev vurderet, skyldes formentlig, at mølleren har ønsket en større eller mindre del af forsikringssummen for den nedbrændte mølle udbetalt. Endelig er branddirektøren og hans taksationsmænd igen forbi møllen den 13. juli, også 1835, og her er ikke i protokollen anført noget om, at den er under bygning. Til gengæld opregnes dens inventar af kværne, sigter m.v. Desuden den sædvanlige påtegning om, at den er *"Forsvarlig mod Ildsfare"*. Det må betyde, at møllen var færdig.

Når 1837 nogen steder er blevet nævnt, som det år møllen stod færdig, kan det hænge sammen med,

at møllen i forbindelse med et ejerskifte igen blev vurderet dette år. I nyere tid har nogen måske – meget forståeligt – tvivlet på, at en mølle dengang kunne bygges på mindre end et halvt år og derfor anført 1837 som året, den blev taget i brug. Men det kunne man.

Den 31. juli, en lørdag, blev valgt til dagen, hvor møllens første 175 år skulle markeres. Omkring 80 var mødt frem for at høre på taler af KLFs formand og af den fungerende borgmester, Ulla Hardy-Hansen, der bl.a. sagde: *"Som brugsredskaber har det for vane, bliver de kasseret, når de ikke mere opfylder deres funktion. Sådan gik det også med hovedparten af landets vindmøller – de fik lov at forfalde – skrøbelige som de var uden den daglige omsorg. En smuk hollandsk mølle nær mit barndomshjem i Endrup ved Esrum sø led den kranke skæbne at bli-*

ve omdannet til optændingsbrænde til københavnske kakkellovne under sidste verdenskrig.

Karlebo Mølle blev opført i 1835 på brandtomten af en endnu ældre. Brand blev mange vindmøllers skæbne – udsatte for lyn som de var ved deres høje beliggenhed – eller på grund af løbskkørsel, der omsatte energien til brand i træværket. Men vores mølle her overlevede heldigvis. Fungerede aktivt til 1946 og står nu som et fortidsminde, reddet af en gruppe borgere, der fik møllen fredet i 1950.

Jeg er meget glad for, at Karlebo Kommune i 1982 overtog ejerskabet og dermed ansvaret for møllens videre eksistens. Jeg er af den opfattelse, at vores kommune skal gøre alt, hvad den overhovedet kan for at leve op til dette ansvar. Jeg er godt klar over, at der – ikke mindst i økonomisk trængte tider – er en tendens til at efterleve det ulyksalige motto: ”Lad falde, hvad ikke kan stå”. Men der er ingen grund til at skære forbindelsen over til vores fortid – måske tværtimod.

Derfor er jeg meget glad for at Fredensborg Kommune sammen med vores aktive lokalhistoriske forening er med til at gøre 175 års jubilæet her i dag til en festdag. Det er med til at formidle møllens historie og dermed i sidste ende sikre dens fremtid”.

De fleste gæster kom sikkert for at se møllen og høre om dens historie, og om hvordan den har fungeret. Og det blev en hektisk dag for de to mølle-guider. Vi forklarede og fortalte, det bedste vi havde lært, hvilket skulle vise sig ikke at være helt godt. Der kom nemlig også nogen med forstand på møller, og de kunne fortælle os, hvordan tingene rigtig hænger sammen. Så vi lærte skam også meget den dag og den efterfølgende, hvor møllen også var åben, og hvor der kom lige så mange besøgende.

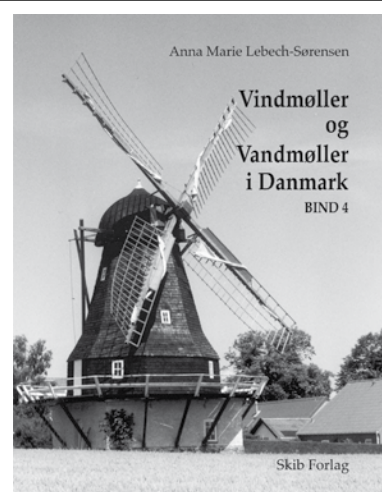
Karlebo mølle set fra øst. Det er lidt vanskeligt at se her, men hatten er bådformet, hvilket vist er ret sjældent blandt sjællandske møller.

Foto: Jens Erik Christiansen

Fungerende borgmester Ulla Hardy-Hansen på ’talerstolen’.

Foto: Jens Erik Christiansen

Anna Marie Lebech-Sørensen

Vindmøller og Vandmøller i Danmark

Møllerne beskrives indgående ud fra tekniske, historiske – herunder personalhistoriske – samt bygnings- og landskabsmæssige særpræg.

Hvem byggede møllen, munkene, kongen, greven eller en bondemand, hvornår blev møllen købt eller solgt. Møllerne er illustreret med mange farvefotos.

Forord ved H.K.H. Prinsgemalen.

Bind 1 indeholder 240 sider, indbundet 298 kr.

Bind 2 indeholder 228 sider, indbundet 298 kr.

Bind 3 indeholder 248 sider, indbundet 298 kr.

Bind 4 indeholder 352 sider, indbundet 298 kr.

Skib Forlag

5771 Stenstrup · Tlf. 62 26 33 58
www.skibforlag.dk

Brøndbyvester Mølle – anno 2010.

Foto: Per Jensen

Brøndbyvester Mølle lever – og har det godt

Af Per Jensen

Brøndbyvester Mølle og Brøndbyvester Møllens Venner har oplevet et helt fantastisk 2009, og det har givet mod på mere i årene fremover. Fra en mølle med de faste, men få, årlige åbninger af møllen, er der nu kommet mindst en månedlig åbningsdag i møllen. Den nye bestyrelse for møllens venner vil med dette indlæg gerne fortælle lidt om, hvad der rører sig, og hvad tankerne for fremtiden er.

I løbet af foråret 2008 meddelte bestyrelsen for det daværende Brøndbyvester Møllelaugs Venner, at der til den kommende generalforsamling ville blive stillet forslag

om nedlæggelse af foreningen, ligesom den åbne mølledag i 2008 ville blive den sidste af sin art i en rum tid. Foreningen havde i en lang periode arbejdet hårdt for at holde møllen åben et par gange om året, men der kom ikke nye medlemmer til, og derfor havde man taget beslutningen om at nedlægge foreningen. Ved generalforsamlingen i juni 2008 blev beslutningen udskudt til september 2008, da der var kommet nye kræfter på banen. Men den ekstraordinære generalforsamling i september havde stadig nedlæggelse af Brøndbyvester Møllelaugs Venner som eneste punkt. Og dermed nedlæggelse af en støtteforening omkring en flot og vel vedligeholdt mølle.

Sådan skulle det ikke gå. Nye kræfter var klar til at tage over, men Brøndbyvester Møllelaugs Venner blev dog nedlagt. I stedet kom

Brøndbyvester Møllens Venner på banen. I bestyrelsen sidder 5 personer – alle med bopæl i kommunen – og tiden siden september 2008 er brugt til at skaffe medlemmer til foreningen og stable arrangementer på benene. Arrangementer, der skal gøre Brøndbyvester Mølle til en markant kulturinstitution i ikke kun Brøndby Kommune, men gerne hele den københavnske Vestegn.

Det er med stor glæde at Møllens Venner er med i den årlige Dansk Mølledag, men det er langt fra nok for bestyrelsen. Vi har i valg af arrangementer selvfølgelig ladet os inspirere af andre møller, der er aflagt besøg hos, men vi forsøger også at tage initiativer, der er specielle for Brøndbyvester Mølle. Der ligger en fast aftale med et kommunalt aktivitetscenter for ældre, der er nabo til møllen, at der er åben mølle den sidste lørdag i november, hvor

der er julebasar i aktivitetscentret. Det er de to faste arrangementer, der er overtaget fra møllelaugets bestyrelse. Men på nuværende tidspunkt har Brøndbyvester Møllens Venner sat yderligere følgende ”skibe i søen”:

Der er åbent i møllen hver den første lørdag i måneden i tidsrummet fra kl. 10.30 – 12.00. I den udstrækning det er muligt, vil møllen også blive motioneret denne dag, men ellers er der rundvisning/fremvisning af møllen. Der har været reklameret med den åbne mølle i form af skilte ved den nærliggende større vej, Park Allé, og det har ført til besøg af flere forbipasserende. Af disse har flere fortalt, at de slet ikke var klar over, at møllen kunne dreje rundt. Flere har boet i kommunen i mange år uden overhovedet at have besøgt møllen, endsige set den i aktivitet. Men det rådes der nu bod på.

Datoen 09.09.09 førte til massebryllupper rundt omkring i Danmark. Således også i Brøndby Kommune, hvor kommunen havde et samarbejde med Brøndbyvester Møllens Venner, så der kunne foretages 6 vielser i løbet af denne specielle dato. Det gælder også for 2010, hvor kommunen allerede har spurgt om et samarbejde den 10.10. Det har Møllens Venner taget imod med glæde og er klar til at give brudepar en speciel oplevelse denne dag.

Når en borger i Brøndby Kommune fylder 100 år, køres der med møllen i 100 minutter. Samtidigt afleverer en fra bestyrelsen et fødselsdagskort til fødselaren. Brøndby Kommune er en kommune med en del borgere i en høj alder, og der har således allerede været fejret 4 fødselsdage på den konto siden bestyrelsen besluttede det i maj 2009.

Brøndbyvester Mølle har en kværn, men den har ikke været i brug i mange år. I september 2009 fik Møllens Venner en henvendelse fra Menighedsrådet ved Brøndbyvester Kirke. Kirken har en større jordlod tæt ved præstegården. Jordloden

er forpagtet bort, men der er årligt korn på jorden. Formanden for menighedsrådet spurgte om møllen kunne male korn, hvis kirken kunne skaffe kornet. Det blev besvaret positivt, og ultimo november 2009 modtog møllen 140 kg korn. Dette blev malet i møllens kværn den 28. november, for samme dag at blive leveret til Brøndbyvester Kirke. Kirken menighedsråd sørgede for at melet blev pakket i poser, og dagen efter indgik det som souvenirgevinster ved kirkens julebasar. Det var en kæmpeoplevelse for Møllens Venner at være med til at male mel og se det skabe indtægter for kirken dagen efter. Allerede nu er der skabt kontakt om et tilsvarende samarbejde også i 2010.

Endelig har møllen været åben for besøgende fra bl.a. børnehaver, og allerede nu er der tale om besøg fra kommunens ældrecentre. Borgere i kørestol kan ikke komme op på hverken broloft eller kværnloft, men der er flere rørige ældre på disse centre, og der kan samtidigt sagtens laves en udflugt til møllen, hvor alle kan nyde et foredrag uden at skulle længere op i møllen.

Således er der god gang i Brøndbyvester Mølle og Møllens Venner.

Brøndbyvester Mølle en sommerdag i 1960. Møllen lå dengang nærmest på landet. Dog kan de nye boligblokke, skimtes i baggrunden.

Foto: Svend Jørgensen

Vi håber at medlemmer af Dansk Møllerforening vil lægge vejen forbi. Det er muligt at læse mere om Brøndbyvester Mølle på hjemmesiden www.123hjemmeside.dk/broendbymoelle.

Billedet her er også fra 1960, og taget fra samme vinkel som Per Jensens billede. Her ses det meget tydeligt at møllen lå frit dengang.

Foto: Svend Jørgensen

Selvkrøjning med vindrose: Velsignelse eller forbandelse?

Af: Niels Christoffersen - Lumsås Mølle

Selvkrøjeren med vindrose er en stor og meget stærk mekanisme. Oprindeligt var det et stort fremskridt, at kunne installere den, fordi vingerne altid stod i vind, uden at mølleren eller svenden skulle lytte efter sejlene som ”sladrede” om fejlagtig vindstilling.

Nu om dage – cirka 100 år efter at de første selvkrøjere blev opsat – er nogle af dem efterhånden ”kørt til” (læs: delvist opslidt). Her har man i de senere år hørt om problemer med hjul og aksler.

Her på Lumsås Mølle havde vi et problem i 1994, hvor bunkerhjulet skød udad på bunkerakslen indtil det gik ud af indgreb, hvorved vindrosen løb frit. Løsningen var, at nedtage bunkerakslen, fritskære hjulene, bore akslen ud af hjulene og fremstille en ny aksel. Arbejdet blev forestået af daværende Holbæk Jernstøberi.

Efterfølgende blev bunkerhjulet sikret med en bespænding, der hindrer hjulets naturlige vandring ud ad akslen, væk fra krøjekransen, på trods af hagekile m.m.

Senere blev der opsat et omfangsspændebånd uden om drejekransen, idet de bolte, der holder jernkransen fast til den oprindelige trækrans efterhånden har slidt boltehullerne ovale, således at samlingerne mellem elementerne (8 stk.) ikke var helt sammenspændt. Hvis mellemrummene i samlingerne er for store vil der være risiko for skader på bunkerakslen, idet bunkerhjulet så at sige skal kravle op, og derefter samle kransen for at kunne komme videre.

*Hatten på Egeskov Mølle krøjer med vindrose.
Foto: Susanne Jervelund*

*Bunkerhjulet på Lindelse Mølle, Langeland.
Foto: Susanne Jervelund*

Dette kan bevirke, at bunkerakslen bøjer, eller bunkerhjul og eller tandkrans lider skade - se Grubbe Mølle, Kisserup Mølle og til dels Højsager Mølle og i øvrigt også Lumsås Mølle.

Den typiske skade ses på det yderste af kammene på krøjekransen, som typisk er ”blødt” støbejern i modsætning til det mere hårde bunkerhjul.

Læren af dette må være, at man skal tilstræbe, at krøjekransen er ordentligt fastgjort og sammenspændt til en cirkelrund tilstand. Eftersyn og smøring jævnligt er overordentligt vigtig. Tilspænding og eftersyn af lejehusene på begge aksler er ligeledes meget vigtig. På Højsager Mølle var møtrikkerne, der skulle holde lejet på mellemakslen, bare væk, således at akslerne kunne arbejde sidelæns

i forhold til hinanden. Dermed var hjulene kommet ”for tand” med det til følge, at det store hjul på bunkerakslen var sprængt, og dermed er der intet til at bremse vindrosen!

Det må tilrådes, at man til stadighed holder øje med fastspændingen af lejehusene, så de bliver siddende, hvor de skal. Smøring er altid vigtig, især hvor kamhjulene er slidte. Der kan bruges gammeldags fedt med pensel – alternativt fedtspray.

Nogle steder har man i tilbagerestaureringsfeber fjernet centralsmøringsanlæg til vindrosen. Med vore dages arbejdstilsynsskræk og almindelig højdeskræk burde centralsmøreanlæg have været fremmet i stedet for fjernet (Højsager Mølle).

Konklusionen, set fra min side må være, at der føres tilsyn med vindrosens gear og transmissioner helt oppe fra lejerne i den vandrette aksel, over krone- og spidshjul, lodret aksel, endnu engang kron- og spidshjul til mellemaksel med store og små hjul til bunkeraksel med hjul, lejehusenes fastspænding i hele systemet. Smøring af lejer og hjul hele vejen fra top til drejekrans er overordentlig vigtig for at få den fornøjelse det er at have en velfungerende selvkrøjer og dermed at kunne sove roligt om natten – selv i stormvejr!

*Vindrosen på Højsager Mølle.
Foto: Per Gliese*

Havnø Mølle

PRESENNING FABRIK OG SEJLMAGERI
SKRIFT PÅ PRESENNINGER
EGET SKILTEVÆRKSTED
a.g. poulsens eftf. i/s

GRØNTTORVET 290 · 2500 VALBY
TLF. 3630 0290 · FAX 3630 3010

Vi har 25 års erfaring i sejlmageri og har blandt andet leveret over 60 sejl til følgende møller:

Fuglevad · Havnø Mølle · Holbæk Stubmølle · Karlstrup Stubmølle
Kolby Kås · Lindau, Tyskland · Lumsås · Maderup · Nr. Jernløse
Peine, Tyskland · Sillerup · Trente Mølle · Vennebjerg · Øster Klit
Stokmølle · Pibe Stubmølle · Ulsted mølle m. fl.

Møllebevaring i nabolandet - Skåne

Af: Per Gliese

Der findes i dag omkring 100 bevaringsværdige vindmøller i vores naboland, - Skåne. Udover disse er der ca. 20-25 som står uden vinger og heraf nogle som er indrettet til beboelse.

Igennem det sidste halve års tid, har jeg besøgt en del af disse Skånske vindmøller og samtidig fundet vejen forbi nogle af områdets vandmøller. Vandmøllerne er lidt svære at sætte bevaringsantal på, der findes kun en registrering fra 1995. Så den er nok ikke helt retningsvisende i 2010. Men den omtaler 269 vandmøller i Skåne.

Indenfor de seneste 3-4 år har en dansk møllebygger opsat vinger på 3 vindmøller i Skåne. Det er Kulla Gunnarstorp Mölla, Sophiamöllan i Viken og Gunnarstorp Mölla ved Höganäs.

Man kunne så stille spørgsmålet om der i dag ikke findes nogle møllebyggere tilbage i Skåne som er aktive? For ca. 10 år siden var en møllebygger ved navn Steen Persson meget aktiv og arbejdede en del med de skånske møller. Desværre har sygdom ramt ham og familien og han er stoppet i møllebyggerfaget.

Ifølge formanden for den Skånske Möllorforening, Torbjörn Klittervall, er der kun enkelte skånske møllebyggere tilbage, som er aktive. Senest har en møllebygger ved navn, Ingemar Svensson fra Tomelilla, hjulpet med opsætning af nye vinger på møllen i Vanstad, lidt nord for Ystad.

Udførelsen af vingerne har ejeren af Vanstads Mölla, Lars-Åke Magnusson selv gjort. Formanden for den Skånske Möllorforening, Torbjörn Klittervall har sendt redaktionen følgende indlæg om Vanstads Mölla:

Vanstads Mölla med sine nye vinger.

Foto: Torbjörn Klittervall

Nye vinger til Vanstads Mölla

Af: Torbjörn Klittervall

Efter at have stået uden vinger siden 2001, har Vanstads Mølle, lidt nord for Ystad, fået nye vinger. De blev indviet den 8. maj 2010 og "För betydande insatser för bevarandet av Vanstads Mölla", tildeles ejeren Lars-Åke Magnusson, Foreningen Skånska Möllors Diplom ved denne forenings årsmøde den 23. maj 2010.

Udmærkelsen er ekstra velfortjent, eftersom Lars-Åke Magnusson har udført vingerne selv og for egen regning. Han har dog haft lidt hjælp af møllebygger Ingemar Svensson i Tomelilla med savning af træ samt opsætningen af vingerne. De nye vinger er udført som nøjagtige kopier af de gamle, som blev taget ned i 2001, efter at være blevet ødelagt gennem flere storme.

Lars-Åke Magnusson er fjerde generation på Vanstads Mølle, som opførtes i starten af 1800-tallet. I året 1934 overtog Per-Emil Magnusson, som var far til den nuværende ejer, møllen og installerede dengang en Beijer tændkulemotor, som siden stod for driften af møllen. Da det under anden verdenskrig blev knapt med olie, stoppede driften af møllen, men Per-Emil Magnusson fortsatte med at

vedligeholde møllen der. Per-Emils søn Lars-Åke Magnusson hjalp altid sin far med at vedligeholde møllen og i 1981 monterede de bl.a. en ny vingeaksel.

Per-Emil var en mand som kunne mange ting, bl.a. mestrede han at spille på violin, og han var også mester for renoveringen af møllens gamle tændkulemotor engang i 1990-erne, og den fungerer stadig i dag.

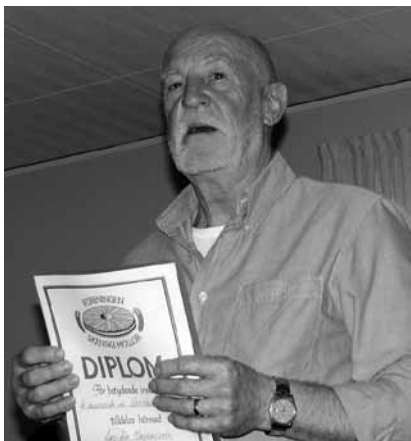
Per-Emil Magnusson døde i 2002 - næsten 100 år gammel.

Lars-Åke har nu lavet nye vinger til møllen og fortsætter i sin fars spor med at værne om møllen og vedligeholde den.

Møllebygger Jens Jørgensen sætter nye vinger på Kulla Gunnarstorp Mölla, nær Helsingborg.

Foto: Torbjörn Klittervall

Lars – Åke Magnusson modtager Foreningen Skånska Möllors Diplom ved foreningens årsmøde den 23. maj 2010, for sit store arbejde med de nye vinger til Vanstads Mölla.

Foto: Torbjörn Klittervall

En del andre møller i Skåne står i dag med nye vinger og pynter i landskabet når man kører rundt derovre. Af møller som har fået nye vinger kan jeg bl.a. nævne, Jordberga, Södra Åby, Sct.Olof, Södra Mellby, Övraby, Revinge og Slotsmöllan i Malmö. Disse vinger er lavet af enten skånske møllebyggere eller lokale tømrmestre, som har været meget engagerede i vingeopsætninger på det seneste.

Forklaringen på at man har brugt en dansk møllebygger i det vestlige Skåne omkring Kullen, kan være fordi man her ligger tæt på Danmark, og har skævet til nabolandet og indhentet tilbud fra danske møllebyg-

gere. I dag har vi jo Øresundsbroen, så transporttiden er overkommelig.

Møllebygger Ingemarr Svensson fra Tomelilla er samtidig meget lokalt engageret på Österlen, som er i den helt anden ende af Skåne, det kunne være årsagen til at udvælgelsen har været sådan, udtaler Torbjörn Klittervall.

Trods disse mange nye vinger på møllerne, har de Skånske møllelaug, foreninger og kommuner, stort set de samme problemer som vi i Danmark, kæmper med, for at holde møllerne i gang og aktiviteterne omkring dem. Der bliver også søgt fonde og støtte i Skåne, tit er det lokale firmaer og banker/sparekasser der støtter restaurering af møller. Der findes også en "Fond for Svensk Kultur", som bl.a. har givet penge til nye vinger på Flackarps Mölla ved Lund. I Danmark er møllerne fordelt jævnt over hele landet, hvor i mod i Sverige er de meget koncentreret i den sydlige del, Skåne og Halland. Her er langt til Stockholm (hvor det hele foregår) og derfor fokuseres der måske ikke så meget på bevaringen af møller i Sverige generelt, men heldigvis er der stor lokal interesse for bevaringen af møllerne i Skåne regionen, siger Torbjörn Klittervall.

Der holdes mølledag i Skåne, den første søndag i juli måned, hvor ca. 80 - 100 møller er åbne for publikum med div. aktiviteter. Så mølledag eller ej, så besøg det skønne Skåne og oplev møllerne og den flotte natur.

Stubmøllen i Södra Åby med nye vinger.

Foto: Per Gliese

Møllen i Revinge, nordøst for Lund, har også fået nye vinger og fået hatten restaureret. Vingerne blev opsat den 28. april 2010.

Vingerne er lavet af tømrer og snedkerfirmaet, Rögla Bygg og Snickerier, der har til huse i Ystad.

Foto: Torbjörn Klittervall

RINGSTED MUSEUM OG VINDMØLLE

Ringsted Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk Museum for Ringsted Kommune og drives sammen med byens smukt restaurerede vindmølle fra 1814.

Museet byder på:

- * LANDSTADEN RINGSTED: Landskab - Mennesker - Erhverv gennem 150 år.
- * DET DANSKE GULD - en udstilling om korn og mølleri.
- * OMVISNING I MØLLEN ved møller Morten Sørensen.
- * SÆRLIGE ARRANGEMENTER OG UDSILLINGER i skoleferier.
- * Åbningstid: Tirsdag-torsdag samt søndag kl. 11-16.
Januar samt enkelte helligdage lukket.
- * Omvisning kan bestilles (min. 10 pers.)

Køgevej 41 · Tlf. 5762 6900

Møller Morten Sørensen: Tlf. 5761 8521 · Mobil 2022 5191

Mortensaften - møllernes højtidsaften

Af Susanne Jervelund

Det hedder sig at Mortensaften er møllernes højtidsaften og på denne aften skulle alle møller stå stille, og ingen kværn måtte være i virksomhed. Når en møller ikke fejrede Mortensaften, men lod sin mølle gå, kunne der ventes uheld det kommende år. Kværnen ville springe, mølleværket gå i stykker, og hvad der nu kunne indtræffe af andre genvordigheder. Mortensafstensnadveren bestod altid for møllerens vedkommende af gåsesteg.

Lige for at præcisere tidspunktet er Mortensdag den 11. november. Derfor er det Mortensaften den 10. november. De første vidnesbyrd på dansk om Mortensaften ses på tryk i år 1616. Det vides dog, at man allerede i middelalderen har spist mortensgås på landet. I bondesamfundet var det almindelig skik, at der også på fattiggårde skulle serveres gås for beboerne.

I bogen "Møller på Als" skriver Hans Linow og Jens Lampe følgende:

"I den katolske tid var møllernes helgen Vincentius, hvis attribut altid var en møllesten, idet legenden fortæller, at martyrens lig med en møllesten om halsen kastedes i havet.

I Husby kirke på Angel ses St. Vincents med en møllesten ved siden af sig, og i alterskabet i Jernved ved Ribe ses de to helgener Vincentius og Laurentius hver på sin side af jomfru Maria. Gram kirke i Haderslev amt er ligeledes viet til St. Vincents, et vidnesbyrd om, hvad møllerne i Gram sogn betød. Møllestenen findes også i Grams byvåben.

Efter reformationen gik Vincentius i glemme, og møllerne begyndte i stedet for at fejre Martini, Mortensdag den 11. november, eller rettere

Mølleejeren på Nr. Bork Mølle i Jylland, har standset møllen og taget opstilling foran møllen til ære for fotografen. Det kunne være en mortensaften hvor mølleejeren var på vej hjem, til den ventende gåsesteg. Foto: Per Glieses postkortsamling

Mortensaften den 10. november, som var Martin Luthers fødselsdag. Den store reformator var opkaldt efter den hellige Martin af Tours (ca. 316 – ca. 400), biskoppen som grundlagde Galliens første kloster, blev helgenviet 650 og efter sagnet skal have opfundet "rørepinden" der sætter kornkassen i en vippende bevægelse.

En anden mundtlig tradition går ud på, at Morten opfandt "skoslaget", en lille træklods, der fastgjort på "skoen", bevirkede, at kornet ved hjælp heraf løb jævnt ned i kværnen i stedet for, at mølleren før den tid måtte stå og rage kornet ned i kværnen med en dertil

indrettet rage.

En tredje overlevering beretter, at St. Morten lærte at sætte møllen, så de sikkert kunne standse den, derfor måtte møllevingerne aldrig gå Mortensaften, og alle hjul skulle stå stille.

Hvorom alting er, så var det en kendsgerning, at Mortensdag i gammel tid var en betalingstermin, en mærkedag, hvor man markerede overgangen fra sommerhusholdningens slutning til den store slagtetid. Præstens tiendekorn skulle være afleveret, "byens" sager skulle afregnes og regnskaber af fælles interesse opgøres, f.eks. afregnede man sit årlige mellemværende med

byens smed og hjuler. Man kaldte det "Martinsregning" eller "Mortens-øl". Mortensaften holdt de gamle møllere gerne fri, så de kunne spise mortensgås eller –and, uanset hvor travlt de ellers havde. På Åls kaldte man dagen "Mattensdaw", og i flere kroer, bl.a. hos Chr. Krogh i Egenmølle, holdt man et sådant gilde endnu i 1863. Krogh lod gerne en indbydelsesliste gå omkring i omegnen, så folk kunne tegne sig til gildet, hvor man foruden mortensgåsen fik "noget på lampen". Også fra Hørup på Als er der vidnesbyrd om, at man der har fejret Mortensaften som et sammenskudsgilde.

Den sønderjyske folkeskribent Niels Helvad (1564 – 1634) fra Hellevad skriver 1618 i "Calendariographia Sanctorum" (Helgernes martyrdage) om møllerne og Mortensdag følgende:

"Denne Dag er bleffuen meget afholden aff de fromme gamle Christne, som haffuer levet før vore Tider; Thi eftersom Korn, Vin oc Humlle er formedelst Guds Naadis hielp indsamlet idi Huse at tacke Gud inderligen for sine milde Gaffuer, som hand dennem aff Naade haffde meddelt. Oc saadan Tilsammenkomst holde de paa Sct. Mortensdag aarligen. Dernæst gjorde de dennem oc lystog oc aade Sct. Mortens Gaas i Guds frygt med huerandre. Men det drog sig oc en gang til, at en slem, Gudsfragangne, Tiuffactige Møller, som icke vilde søge Christelig og Ærlig samquen met sine Naboeer, man gick til Møllen, der hans Naboeer ginge til Gilde aff forsøge Bondens Sæcke, huad de formaatte, thi hannem siuntes, at hand haffde nu best leylighed til at bruge Tiuffactige Hænder effter sin gamle viijs oc vane. – Huad skede? Diefuelen kom til Liffactig til hannem udi Møllen oc sagde: Volan Staldbroder, huad gjør du? Jeg forstaar, du sysler i fremmede Poser; wi wille nu en gang maale tilsammen, huorledis det vil skicke sig.

Dermet opløffte hand Møllestenen oc stack Mølleren dervunder, drog saa Stiffborden og Møllen løs oc maalede hannem saa smaa som

Mask. Der dette rycte spurdis offuer det gantske Land oc alle omliggende Grentzer; da foruorede Møllerne hannem, saa at ingen Erlig Møller mand maaler Korn paa Sct. Mortens dag".

Oven på denne skrækkelige historie er der vist ingen der er tvivl om at ingen møller vover at male på Sct. Mortensdag.

På en lidt anden måde har Sct. Mortensdag også haft betydning for de møller der kun måtte opstemme vand i vinterhalvåret, de såkaldte græsmøller. Området hvor mølledammen var, skulle om sommeren være tør, så kreaturer og får kunne græsse og bønderne kunne høste hø på arealerne. Men efter Sct. Mortensdag måtte der igen stemmes for vandet og mølledammen kunne fyldes med vand. På græsmøllerne kunne man nok fristes til en lille fest for Sct. Morten !

Mortensdag fejres også i andre lande. Fra Tyskland kendes historien tilbage til 1500- årene som Sct. Martin. Hvis Mortensaften faldt på en søndag kaldes Martinsdag "Gans(e)lsonntag", dvs. "gåsesøndag" Udover gåsespisning har man også haft "Martinsviser", der hyldede druerne og vinhøsten. På dagen var der en vis tradition for, at unge mænd burde invitere deres kæreste til dans og beværte dem med gåsesteg.

I Tyskland fejres Martinsfesten stadig og det sker nogle steder med optog med lygter, viser og gåsesteg. De lygter, som anvendes, kan være skåret ud af runkelroer. Toppen skæres af, roen udhules og et lys placeres i bunden. Derefter kan roen bæres eller monteres på en stang. Sådanne roelygter anvendes fortsat i landområder.

Sct. Martin fejres også i Frankrig, hvor man har et fornemt relikvie. I de franske kongers slotskapel Sainte Chapelle opbevarer man et stykke stof, som skulle være Martins kappe. Denne kappe er et særligt nationalt klenodie, og skulle angiveligt give beskyttelse til franske soldater, når den blev bragt med på felttog.

Byskiltet i Gram er ligesom byvåbnet, prydet af en møllesten.

Efter den tur rundt slutter vi med møllerne, hvor der i Danmark er en ny tradition stiftet af foreningen Danske Møllers Venner. Genindvielse efter restaureringer af de møller foreningen ejer sker således Mortensaften. Det var foreningens stifter ingeniør Anders Jespersen, som indførte denne tradition.

Kilde:

Linow, Hans og Jens Lampe: Møller på Als. Forlaget Falken. 1966.
www.historien-online.dk

Niels Helvad (1564-1634). Samtidigt kobberstik af ukendt kunstner.

Sommermøde for fynske møllere 2010

Af Susanne Jervelund

I det smukke sommervejr viste Langeland og Bagenbjerg Mølle sig fra sin flotteste side. Ole Pedersen arbejder støt fremad med restaurering af møllen og ved ankomsten kunne ingen undgå at se de nye vinger på ”arbejdspladsen”. Ingen er i tvivl om at på Bagenbjerg Mølle er der et seriøst restaureringsprojekt i gang.

Anledningen til besøget var at Bagenbjerg Mølle var vært for møllermøde for fynske møllelaug lørdag den 7. august 2010, hvor ca. 20 møllevenner fra Fyn og øer deltog.

Dagen blev indledt med en ”deltagerrunde” hvor der blev fortalt om stort og småt fra de forskellige møller.

Man kan vist roligt sige, at møller er et mangfoldigt område og det samme gælder de aktuelle udfordringer for de enkelte møller.

Efter deltagerunden var temaet for dagens møde ”restaureringsprojekter” på møller.

Først og fremmest er der den økonomiske side, hvor restaureringsprojekter på møller ofte løber op i anseelige beløb. Det er positivt at der er muligt at søge og få fondsmidler til disse store projekter. Uden den mulighed ville det være en umulig opgave for de fleste mølleejere og møllelaug at få igangsat projekter. Men det kræver styring af projektet fra bygherre, som kan være ejer eller en ansat tilsynsførende byggeleder.

Der skal være enighed om projektets omfang og en nogenlunde enighed om hvordan uforudsete ting, herunder udgifter skal klares.

Et enkelt punkt er noget man ikke så ofte hører om. Det er den såkaldte ”mellemfinsiering” som drejer sig om løbende at få betalt udgifter til projektet og så afvente den endelige afslutning inden midler fra fonde og Kulturarvsstyrelsen kan frigives.

Da der ofte er tale om projektsumme på flere mio. kr. kan det løbe op i en pæn sum at skulle forrente dette

beløb i form af en kassekredit til projektet. Samtidigt med at skulle forrente projektsummen, bærer bygherren – ofte mølleejeren – også den risiko der er for overskridelse af budgettet på grund af uforudsete udgifter. Det kan alt sammen løbe op!

Et andet emne som blev drøftet var samarbejde med tilsynsførende under restaureringsprojekter. Generelt er det sådan, at møller er særdeles specielt område, som kun få kan kalde sig eksperter indenfor. Det kan være helt almene ting såsom at der tages fejl af materialer. Et sted var et trævindue taget for at være et støbejernsvindue. Men når det kommer til det mølletekniske og her tænkes især på vindmøllers selvkrøjesystem og selvsvikkesystem er der virkelig tale om specialviden. At beskæftige sig med hollændermøllens selvkrøjesystem kræver stor viden og teknisk forståelse. Ved en mølle havde man fået en lokal smed til at fremstille nye krøjehjul, men ”det går ikke rigtigt som det skal”. På en anden mølle var der lavet et helt nyt krøjetøj med nye tandhjul- men

Bagenbjerg Mølle på Langeland dannede rammen om dette års fynske møllermøde.

Foto: Susanne Jervelund

det var heller ikke uden problemer. Den løbende pasning og vedligeholdelse af møllerne er arbejdskrævende. Det er nødvendigt med en håndfuld møllepassere, der brænder for pasning af møllen. Der var lidt debat om hvordan møllelaug bedst organiseres. Der er stor forskel på

Vingerne til Bagenbjerg Mølle er tæt på at være klar til opsætning. Deltagerne til møllermødet får lov at se hvor langt Ole og Bodil er nået med de nye vinger.

Foto: Søren H. Hansen

de enkelte møllers ejerforhold, og det har naturligvis indflydelse på hvordan den bedste organisering er. Generelt er det enighed om, at det skal være sjovt og overskueligt at være aktiv i møllelauget. For eksempel er det en god ide, at vagter ved åbning af møllen begrænses til halve dage, så det ikke bliver ”træls” at være guide.

Tak til Bodil og Ole på Bagenbjerg Mølle for et fornemt arrangement i smukke rammer. Efter planen er næste møde på Egeskov Mølle i september 2011.

*Mødet blev holdt i hyggelige rammer i møllen hos Bodil og Ole.
Foto: Søren H. Hansen*

Mølle ukendt – Per Glieses postkortsamling.

Landsbymølleriet i 1870-erne

Af: P. H. Hübschmann

Mølleriet dengang var meget anderledes end nu. Som landmanden dengang gik i hjemmelavede vadmelsklæder, brugte de også kornet, som de selv avlede, til føde for mennesker, idet de selvfølgelig bagte brødet selv.

Mølletvangen var dengang afskaffet, kunderne betalte altid med korn for malingen: $\frac{1}{2}$ told, når kornet blev bragt og afhentet, $\frac{1}{1}$ told, når mølleren hentede og bragte kornet. Pillekornet eller det såkaldte husholdningskorn betalte dobbelt told,

og dette korn måtte bringes til møllen $1\frac{1}{2}$ - 2 måneder før højtiderne, for at man kunde være sikker på, at det vilde blive færdigt til rette tid. Vi fik 1 kop, d.v.s. $\frac{1}{18}$ skæppe af hver skæppe korn, der blev malet, 2 kop af sigtning byg til mel og gryn

beholdt mølleren foruden tolden, det såkaldte "svinemel".

Der eksisterede dengang egentlig kun vand- og vindmøller, og kom der så frost og vindstille, var den gruelig gal. Handelsmel og -gryn var der ikke meget af dengang. Vandmøllerne var der som regel langt imellem, hvorfor der efter maletvangens ophør blev bygget en vindmølle i næsten hvert eneste sogn eller kommune, men da vinden var en meget ustadig medhjælp måtte disse vindmøller for ca. 30 år siden indlægge hjælpemotorer, da landmændene, der tid efter anden var kommet op på et større kvæg- og svinehold og ikke kunde afvente den langsomme ekspedition, hvilket også førte til, at landmændene selv stillede kværne ind. Det var dengang ikke almindeligt, at landmændene ejede nogen vægt, og det skete da ikke så sjældent, at møllerne på må og få blev beskyldt for at have toldet for dybt, og denne opfattelse blev hyppigt viderekolporteret, måske enkelte steder med

rette. Dette toldsystem har jo ikke haft nogen betydning i de sidste 35-40 år, man er gået over til at betale med penge, enten det så er mølleren eller landmændene selv, der besørger transporten. Dengang brugtes det meste af landmandens korn til kreaturerne, af hvilken grund møllerne ikke behøvede at male så fint.

Når et ungt menneske, i reglen i 15-16 års alderen kom i møllerlære, var læretiden 3 år, enkelte steder 4 år. Jeg for mit vedkommende stod i lære i 3 år og fik 120 Kr. i hele læretiden. Så måtte jeg i sommertiden hjælpe til i marken, når det var vindstille, thi der var et større landbrug til møllen. I møllen var indlagt 2 skalkværne, 2 rhinske malekværne, hver på 60 tommer, en størrelse, som ikke anvendes mange steder nu, samt bygmelssigten og en rugmelssigte. vindfanget var 36 alen.

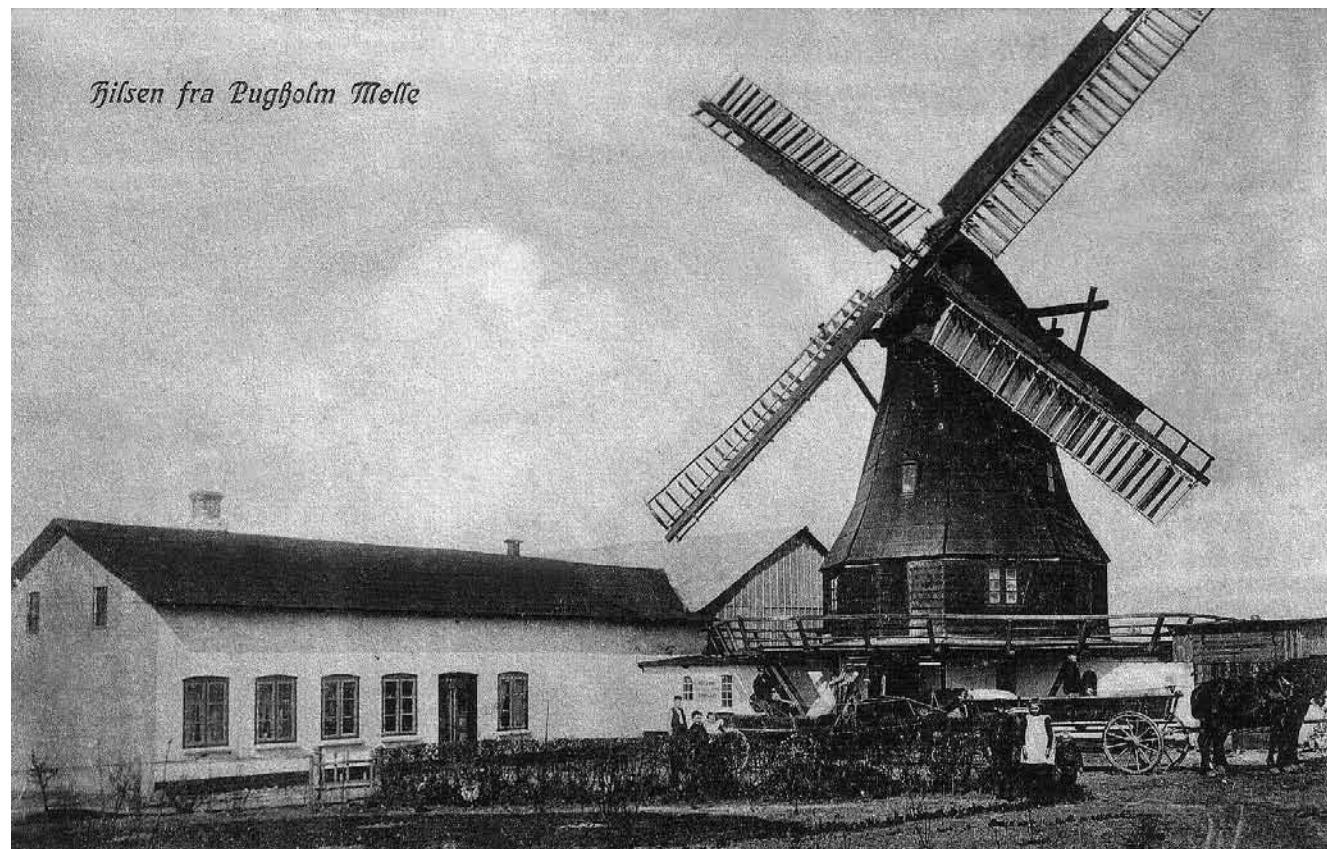
Angående arbejdet, ja, da var det meget slidsomt og langvarigt, 8 timers dagen kendtes absolut ikke, den stod nærmere på 18 timer plus, til de yngre, godt med lussinger.

*Der måtte arbejdes i marken. Her ved Kegnæs Vestermølle på Als.
Per Glieses postkortsamling*

Arbejdet var mere slidsomt, fordi teknikken for en stor del manglede, noget så simpelt som en vogn manglede.

Lysforholdene var meget dårlige,

*Pugholm Mølle i Sdr. Jylland ca. 1910. En landsbymølle med stor aktivitet denne dag, hvor fotografen kom forbi.
Per Glieses postkortsamling*

der brugtes Fedtpotter med Væger i, senere Petroleumslamper. Dengang brugtes der overalt massive, rhinske Sten, hvilke nærmest skulde hugges op hver anden Dag for at være skarpe og yde så meget som muligt.

En kornsort, boghvede, som næsten ikke dyrkes mere her i det sydvestlige Jylland, spillede dengang en stor rolle, ja, det hed sig, at der spistes boghvedegrød 21 gange ugentlig. Vi havde en lille vandmølle til formaling af boghvedegryn, der, som nævnt, havde en stor betydning. Om efteråret, når boghveden var indhøstet, blev en del af den straks tærsket, tørret og kørt til mølle til fremstilling af boghvedegryn. Da var der travlhed på Boghvedemøllen, der arbejdedes 17-18 timer i træk, ja, sommetider hele døgnet rundt. Boghvedesvenden fik foruden sin løn "malepenge" af landmanden, en art drikkepenge. Det var hans ret at fordre 20 Pfening pr. tønne, så han fik året rundt et ikke ringe tillæg til lønnen, men den faste løn var heller ikke stor: 200 Kr. og lidt over var den normale løn for en møllersvend, og så selvfølgelig kost og logi på møllen. Kosten var sund og god, fremstillet af gårdens og møllens egne frembringelser. Vi spiste grød med mælk eller hjemmebrygget øl morgen og aften med tilskud af rugbrød med fedt på. Vi havde god appetit, og det var store portioner, vi kunde spise. Der var ingen rationering, vi spiste alt det, vi kunde. Middagen altid 2 retter. Forretten var kartofler med flæsk, æggepandekager, spejlæg, begge retter med flæsk, grønkål, ærter og, når der slagtedes, kødsuppe med kødet som anden ret, finker, blodpølser, endvidere grød eller vælling, de sidste retter, når vi fik bygmelspandekager eller æbleskiver. Skønt det var en mølle, hvor vi sigtede sigtemel, fik vi kun rugbrød, undtagen hver Gang, der bagtes, d.v.s. hver tredje uge, da fik vi et stykke sigtebrød det første par dage. Mølleren og hans kone spiste ved samme bord, så der var god forståelse og ingen forskel på gårdens

En bogvedekværn i vandmøllen gav supplement til indtægten, når der var vindstille.

Her ses bogvedekværnen på Damgaard Mølle.

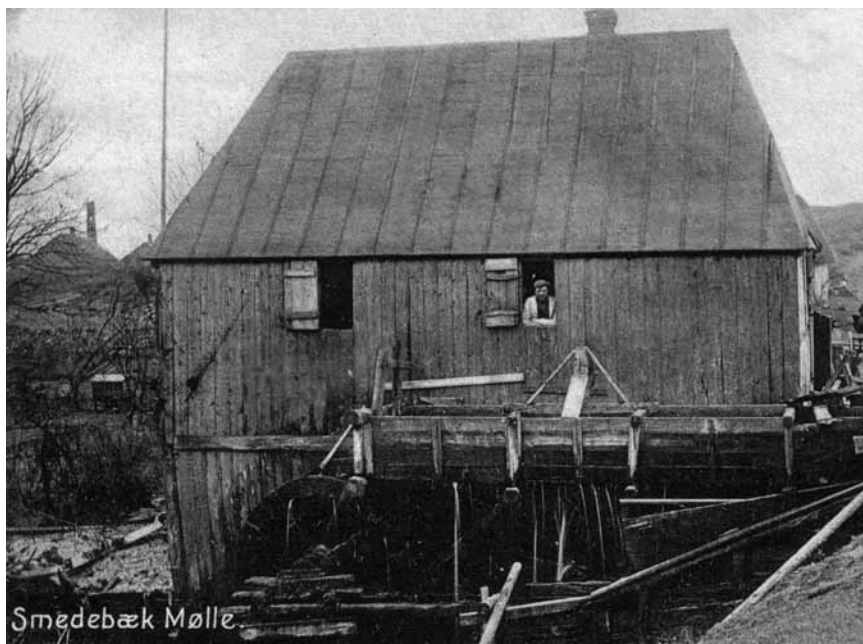
Foto: Per Gliese

folk og møllersvendene, vi var alle lige. Arbejdstiden var ubegrænset, fra 10-12 timer til hele døgnet rundt, alt eftersom vinden var gunstig og vi fik udmalet. Når vi malede døgnet over, blev vi afløste klokken 2, og der blev så kaldt igen Kl. 8. Mølleren tog da del i nattevagten, og han hjalp også til med bilning i vintertiden. Sommeren var den letteste tid for møllersvendene, thi da var der mindst at bestille. I vindstille anvendtes tiden til reparation og syning af møllesejl og stemping af pilleplader til skalkværnene, thi da

kendtes ikke de maskinstemplede plader, som senere kom i brug. Vi benyttede også vindstille til at holde skalkværnene skarpe og ligeledes de rhinske malekvrerne. Rugen, der blev malet til brød, blev malet så fin, at landmanden med en håndtemse tog mel fra til sigtebrød. Kun ved festligheder, samt til jul, påske og pinse blev melet sigtet på møllen, hvor vi så lod rugen gå over skalkværnen forinden malingen. Når der i længere tid ikke var vind nok til skalkværnen, var det store partier af byg, der blev ophobet til

mel, hele og brækkede gryn, så der blev travlhed, når vinden blæste op. Dengang kendtes ingen motor som hjælpkraft, men vi var dog lidt bedre stillet end de andre vindmøller i nærheden, idet der på den omtalte boghvedemølle var en vandmølle, der i vindstille malede en del, for så vidt som vandet slog til. Der var ikke meget vand, men den mølle hjalp os dog en del i vindstille perioder. Som lærling blev man uddannet til at passe møllen med alt, hvad dertil hørte, og som forud er omtalt. En særlig god uddannelse fik man i at bille og holde en kværn i orden. De rhinske kværne fordrede akkurat bilning langt mere end de nu brugelige kunststen og matte billes tit, hvilket gav øvelse.

Der kørtes med mølevogn omkring til kunderne for at hente og bringe kornet. De kunder, der selv kom til mølle, blev beværtet med kaffe, og de, der ønskede det, fik

Vandmøllen i Smedebæk, ca. 1908 – 10, giver et fint indtryk af en lille landsbymølle, hvor mølleren har taget sig tid til at smile til fotografen. Smedebæk Mølle er for længst nedrevet. Per Glieses postkortsamling

Leveringsdygtige i træ af høj kvalitet til blandt andet byggeri, møller, skibs- og bådbygning, og havnebyggeri. Opskæring af stammer i ønskede kvalitet og dimensioner, i længder op til 25,5 meter.

Vores speciale er træ og tømmer hvor der stilles specifikke krav til trækvalitet og besavning, f.eks. svært tømmer i specielle dimensioner.

Savværket har mere en 75 års erfaring og vi kan også tilbyde os som sparringspartner til såvel rådgivere, projekterende og udførende og er til rådighed med tekniske informationer og vejledning.

*Foto: Baunehøj Mølle i Grenaa.
Følgende til møllen er leveret af Hans Larsens Savværk & Trælast: Egetræs tagspån, møllevinger i lærk samt lærke stolper til rundgang og de bærende konstruktioner.*

Hans Larsens Savværk & Trælast A/S **Grundlagt 1931**

Lillevang 3, 3650 Ølstykke

Tlf. 47 17 83 03 • Fax 47 17 64 24

E-mail: post@savvaerket.dk • www.savvaerket.dk

en kaffepunch eller også snaps og øl, som det nu passede. De fik også piben stoppet, der stod tobak til fri afbenyttelse. Der var fuldstændig lighed mellem gårdens folk og møllersvendene, Lærlingene og mølleren og hans kone, det hele var som en familie. Om aftenen efter fyraften, når vi da ikke arbejdede på møllen, samledes vi alle i en stue, møllerkonen og pigerne spandt. Det ligger nu til kvinderne at udnytte tiden med nyttigt arbejde. Vi andre fik piberne tændt, læste, fortalte historier og spillede lidt kort til tidsfordriv, men uden penge eller kun om små Penge. Tonen var god, idet mølleren og hans kone var iblandt os.

Dengang var endnu ikke helt afskaffet den gode skik, at enten mølleren eller hans første svend skulde være med til alle bryllupper i kundekredsen på den Måde, at han først skulde være ridende bydmand, og på selve bryllupsdagen være forrider m.m., "bl.a. sidde til bords ved siden af præsten, men ak, lønnen var dengang 2 a 300 Kr. til en svend plus kost og logi. Kosten var god nok, men smagte af noget mere hjemligt, men der var ikke så langt imellem drammerne dengang, den blev købt hjem i hele ankre, og møllegæsterne fik altid dram og øl og tobak, ja måske hele dagens kost, når formalingen tog lang tid.

Selvom der ikke i dag er møllere der fungerer som forrider m.m. til bryllupper som "i gamle dage", så er møller stadig genstand for bryllupsromantik. På fotoet her, får et brudepar taget et (u)traditionelt bryllupsbillede. Stedet er Grubbe Mølle ved Faaborg.

Foto: Susanne Jervelund

Bundsæk Mølle

Skjern Vindmølle

På Bundsæk Mølle kan du nyde hjemmebagt kringle i de hyggelige møllestuer, hilse på møllelauget, se udstillinger og husflidsdemonstrationer. Mange aktiviteter for store og små året rundt. Både Bundsæk Mølle og Skjern Vindmølle er åbne på Dansk Mølledag. Læs mere, se åbningstider og download møllehistorie som mp3 fil på: www.levendehistorie.dk

RINGKØBING-SKJERN
MUSEUM
levendehistorie.dk

Møllenoter

Søndersø Mølle fik en lufttur

Der måtte en større kran til før møllen ville slippe sit gamle fundament.

Anden gang lykkedes det. Den første kran, som var blevet hyret til at flytte Søndersø Mølle magtede ikke opgaven, man havde ellers regnet med, at den stærke 60 tonsmeter kran sagtens skulle kunne løfte trækonstruktionen, som var blevet lettet for alt som kunne fjernes inklusive møllens beklædning.

Dagen efter havde man så rekvireret en kæmpe mobilkran på hele 110 tonsmeter. Og det viste sig, at møllekonstruktionen vejede 16.300 kg. Med den store kran var der rigeligt af kraftoverskud, og løftet gik uden problemer.

Møllen er i dårlig stand

Det er planen, at den gamle mølle skal totalrenoveres, dette er desværre en større opgave end først antaget. Ejeren Tømrermester Gert Fogt fortæller, at der gemte sig en overraskelse, da møllen blev ”afklædt”. Møllens beklædning skjulte en del mere råd i træværket end først antaget. Regningen for renoveringen bliver derfor noget større end forventet. - Det havde været billigere bare at rive møllen ned, siger Gert Fogt. - Jeg håber, at møllen kan udlejes til restaurant, mødelokaler eller lignende. Gert Fogt synes ikke, Søndersø skulle miste et af byens charmerende vartegn.

Svævende mølle

Det var et fascinerende syn, da den store mølle hang svævende i luften, og den måtte hænge der en rum tid, inden tømrerne havde gjort møllen klar til at blive stædt til hvile på sit nye fundament. Man måtte bolte nogle kraftige stålbeslag på møllens bærende bjælker, da enderne var ædt op af råd. Møllen er nu på sin nye plads, kun 25 m. fra dens oprindelige placering og den endelige renovering kan begynde. Nu glæder ejer og tømrermester Gert Fogt sig over, at møllen ikke kommer til at stå i skyggen af det nye

byggeri på grunden. Det skal fra 1. november huse Søndersø Fysioterapi og Fitness, der er på vej ud af Søndersøcentret.

Kilde: Lokalia. dk Odense. Den 25. august 2010

Tranekær Mølle fik så hatten passede

Det så voldsomt og dramatisk ud, da slotsmøllen blev klædt på med hat og vinger en tirsdag i juli måned, fortæller møller Jens Ole Hansen. Men også en stor dag for os 92 ildsjæle i møllelauget, samt øens mange turister, som nu resten af sommeren, kan opleve en arbejdende mølle.

Det er bådebygger Bent Hartvig Nielsen og smed Poul Arne Pedersen, der har stået for møllehattens restaurering.

Tranekær Slotsmølle er fredet, og derfor er der regler og paragraffer, som skal overholdes til punkt og prikke, når håndværkerne arbejder. Og det er bl.a. det, som gør, at det koster rundt regnet 750.000. kroner, konstaterer møller Jens Ole Hansen.

En ekspert fra Kulturarvsstyrelsen har da også været forbi to gange for at tjekke, at alt gik rigtigt til.

- At vi ikke forbrød os mod reglerne, siger en smilende møller Hansen, der dog går til bekendelse og fortæller, at de har ændret lidt på krøgebukkens forløb, så regnvandet kan løbe fra i stedet for at samle sig til skade for møllen.

- Det er blevet accepteret, fordi det var en forbedring, siger møller Hansen.

De 92 ildsjæle i møllelauget har brugt en del frivillige arbejdstimer på at lave alt malerarbejdet, og i det hele taget bruger de mange timer i at holde fast i ”historiens vingesus” – ikke mindst her i turistsæsonen, hvor korn kværnes til mel, og der er åbent i cafeen.

Sidste år producerede vi seks tons mel, som vi solgte til kunderne. Så vi glæder os til at komme i gang igen, det er jo fjorten måneder siden at hatten blev løftet ned på jorden.

Restaureringen er blevet en reali-

tet med støtte fra Augustinusfonden, Real Dania, Kulturarvsstyrelsen og Langeland Kommune.

Kilde: Fyns Amts Avis den 7. juli 2010

Pengegaver til Kanehøj Mølle

Den årlige mølledag på Kanehøj Mølle var velbesøgt – og så var den økonomisk givtig for møllelauget bag vedligeholdelsen og driften af den gamle mølle.

Filialdirektør Jane Rowland fra Nordea i Skælskør dukkede nemlig op med en check på 25.000 kr. Og da møllelauget desuden har fået tilsagn fra Real Dania Fonden om 200.000 kr., så lader det til, at møllelauget kan få repareret møllens vinge. Det koster nemlig den nette sum af 281.000 kr. Der mangler altså stadig lidt penge, men møllelauget er næsten sikker på, at Kanehøj Mølle til næste års mølledag vil kunne køre igen – og male mel.

I øjeblikket mødes frivillige fra møllelauget en gang om ugen for at sømme nye spåner på tre af møllens sider. Det er et kæmpearbejde, for der går 1.500 spåner på bare en side.

Kilde: Sjællandske den 24. juni 2010

Fondskroner til nyt gulv i Løve Mølle

Møllerne i Løve Møllelaug er lykelige over at have fået en økonomisk håndsrækning fra Fonden for Bank Trelleborg. Fonden der varetages af Sydbank, har netop skænket laug 43.125 kr. til et tiltrængt nyt gulv.

- Det gamle gulv har holdt, siden møllen blev bygget i 1881. Det har holdt meget godt, men er efterhånden noget råddent og trænger til at blive skiftet, siger Henning Vingborg, en af de mange frivillige ildsjæle i møllelauget. Støtten svarer til halvdelen af udgiften til et nyt gulv, og det er kun begyndelsen til de mange vedligeholdelsesarbejder, møllelauget er i gang med – eksempelvis egebjælker i møllehatten og udvendige spåner.

Det bliver møllebygger Jørn Nilsen fra Løve, der skal stå for det nye guld, assisteret af frivillige møllere. Arbejdet begynder efter efterårsferien og skal gøres færdig inden jul.

Kilde: Kalundborg Nyt - juli 2010

Dødsfald

Møller **Kaj Mondrup Petersen**, Toksværd, døde den 16. august

2010, efter kort tids sygdom.

Kaj Mondrup Petersen var født i 1938 på Nr. Tvede Mølle ved Næstved.

Han startede sin karriere indenfor møllerfaget lige efter sin konfirmation, hvor han hjalp sin far på møllen i Nr. Tvede. Herefter kom Kaj Mondrup Petersen i lære på Hørsholm Mølle, hvor han blev udlært som møller med svendebrev i 1956. Herefter arbejde Kaj Mondrup Petersen omkring otte år i møllerfaget, bl.a. på Stenbjerge Mølle på Fyn og Niløse Mølle på midtsjælland. Niløse Mølle var det sidste sted Kaj Mondrup Petersen fungerede som møller.

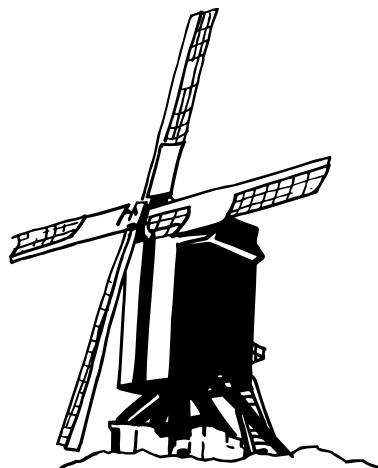
Efter ca. 30 år som selvstændig taxavognmand i Næstved, gik Kaj på pension i 2008.

Efterfølgende fik han igen interesse for møllerfaget. Han blev medlem af møllelauget omkring Herlufille Mølle, og nåede i den korte tid han var medlem, at hjælpe med flere

ting på møllen her. Bl.a. monterede Kaj alle kammene i stjernehjulet, på Herlufille Mølle. Synd at han ikke fik lov at være med i Herlufille noget længere. Kaj havde trods sit lange fravær fra mølleriet, en stor viden om faget og de tekniske detaljer som det indebærer.

Æret være hans minde.

Redaktionen
P.G.

Borbjerg Mølle Kro

- mellem Hjerl Hede og Holstebro

- ★ Restaurant - Bar - Gårdhave
- ★ Selskabslokaler op til 200 personer
- ★ Konferencerum/mødelokaler (AV-udstyr)
- ★ Egen 9-hullers golfbane - Petanque
- ★ Have med udendørs servering
- ★ 23 dobbeltværelser - Gæstehus
- ★ Sauna - Billard - Bordtennis - Dart
- ★ Robåde - Kanoer - Vandcykler
- ★ Mulighed for fiskeri - Legeplads
- ★ **Møllmuseum**
- ★ BOMA (afrikansk pælehus)
- ★ Vandrestier
- ★ Dyrefold med lamaer, heste, geder, æsler og gæs

Borbjerg Møllevej 3 · Borbjerg · 7500 Holstebro
Tlf. 9746 1010 · Fax 9746 1646
Internet: www.borbjergmill.dk · info@borbjergmill.dk

- også det rigtige sted til familie- og firmafester, kurser, møder og weekend-ophold.

Familie virksomhed gennem 180 år - vi hjælper med din restaurering

Fa. Karl D. Petersen Aps er en familievirksomhed som har eksisteret i mere end 180 år. Firmaet spænder over 6 generationer.

Fa Karl D. Petersen har i alle årene udført restaurering-sopgaver på bevaringsværdige bygninger og møller for private, amt, kommune og stat.

Referencer inden for de sidste 3 år: Dybbøl mølle i Sønderborg, restaurering af svikstilling, møllehat og vinger. Nybøl mølle, vinger og ny svikstilling. Slotsmøllen i Sønderborg, ny svikstilling og tandkrans. KDP forestår også den løbende vedligeholdelse af møllen. KDP har udviklet

et centralsmørrings system samt en beredskabsplan i forbindelse med brand.

Vi hjælper gerne med at udarbejde materiale til ansøgning af midler til en eventuel restaurering af din mølle.

Desuden vil vi gerne uforpligtende fremvise nogle udvalgte projekter hvor vi har udført noget af det håndværk som er vigtigt når der udføres restaureringsarbejde på gamle møller. Kontakt os og aftal et tidspunkt for en fremvisning.

Dansk Møllerforening
Kirsten Jervelund
Grubbemøllegdyen 2
5600 Faaborg

Returneres ved varig adresseændring

